

УДК 347.7:336.71

Найда Інна Володимирівна

*кандидат наук з державного управління, доцент,
декан економіко-правового факультету
Київський кооперативний інститут бізнесу і права*

Naida Inna

*Candidate of Public Administration, Associate Professor,
Dean of the Faculty of Economics and Law
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
ORCID: 0000-0001-7296-7884*

Скаржинський Микола Володимирович

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри права
Київський кооперативний інститут бізнесу і права*

Skarzhynskyi Mykola

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor of the Department of Law
Kyiv Cooperative Institute of Business and Law
ORCID: 0009-0005-0762-8591*

DOI: 10.25313/2520-2308-2025-9-11371

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ШАХРАЙСТВУ ТА ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

LEGAL REGULATION OF FRAUD PREVENTION AND CONSUMER PROTECTION IN THE FINANCIAL SERVICES SECTOR

Анотація. Вступ. У сучасних умовах стрімкого розвитку цифрових технологій та глобалізації фінансових ринків питання забезпечення безпеки фінансових операцій, захисту прав споживачів фінансових послуг і протидії шахрайству набувають особливої актуальності. Запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг є важливим чинником стабільності економічної системи, збереження довіри громадян до фінансових інститутів та ефективного функціонування ринку. Водночас захист прав споживачів фінансових послуг є невід'ємною складовою справедливої та прозорої фінансової системи, що гарантує користувачам безпечний доступ до фінансових ресурсів і мінімізує ризики фінансових втрат.

Разом із розширенням доступу до онлайн-банкінгу, мобільних додатків, електронних платіжних систем і криптовалюти зростають і ризики, пов'язані з використанням цих технологій зловмисниками. Вони застосовують все більш витончені методи шахрайства, що створює значні виклики для правового регулювання, системи захисту фінансових послуг і гарантування прав споживачів.

Сучасне законодавство України, а також міжнародні стандарти, спрямовані на захист прав споживачів та запобігання фінансовому шахрайству, намагаються забезпечити правову основу для протидії таким загрозам. Однак стрімкість технічних змін вимагає постійного оновлення нормативно-правових актів і впровадження нових технологічних рішень у сфері фінансового моніторингу. Особливо важливою є координація дій між державними органами, фінансовими установами та технологічними компаніями для ефективного виявлення і запобігання шахрайським операціям, а також захисту прав споживачів фінансових послуг.

Мета. Метою даної статті є аналіз сучасного стану правового регулювання запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг та захисту прав споживачів в Україні, визначення основних проблем і викликів, пов'язаних із цифровізацією фінансового сектору, а також формування пропозицій щодо вдосконалення законодавства і практичних механізмів протидії фінансовим злочинам із застосуванням інноваційних технологій.

Матеріали і методи. Для підготовки дослідження було використано комплексний підхід, що включає аналіз чинного законодавства України у сфері фінансового права, нормативних актів, а також міжнародних правових стандартів і рекомендацій, що регулюють питання запобігання шахрайству у фінансовому секторі. Основними матеріалами стали офіційні документи: закони, постанови, нормативні акти Національного банку України, матеріали Державної служби фінансового моніторингу, а також наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів.

Методологічною основою дослідження стали такі наукові методи: аналіз та синтез — для вивчення і систематизації норм законодавства та наукових джерел, виділення ключових тенденцій і проблемних аспектів у сфері запобігання фінансовому шахрайству; порівняльно-правовий метод — застосовувався для зіставлення національного законодавства з міжнародними стандартами та кращими практиками інших країн; метод експертних оцінок — використовувався для оцінки ефективності впроваджених правових механізмів та інноваційних технологій у боротьбі з шахрайством; індуктивний і дедуктивний методи — допомогли узагальнити результати аналізу і сформулювати практичні рекомендації.

Дослідження також спиралося на аналіз статистичних даних щодо випадків шахрайства у фінансовому секторі, опублікованих у звітах правоохоронних органів та фінансових регуляторів.

Завдяки поєднанню теоретичних і емпіричних методів вдалося комплексно розглянути правове регулювання запобігання шахрайству в умовах цифровізації фінансових послуг, визначити основні виклики і перспективи розвитку цієї сфери.

Результати. Проведений аналіз показав, що цифровізація фінансової сфери значно ускладнює процес запобігання шахрайству через появу нових технологічних інструментів, які одночасно відкривають широкі можливості для легітимної діяльності і створюють уразливості для зловмисників. Особливу загрозу становлять такі види шахрайства, як фішинг, кіберзлочини, несанкціонований доступ до рахунків, а також шахрайські схеми, пов'язані з криптовалютами та блокчейн-технологіями.

Дослідження підтвердило, що існуюча нормативно-правова база потребує оновлення та адаптації до сучасних викликів, пов'язаних із цифровими фінансовими послугами. Виявлено недостатній рівень регулювання криптовалютного ринку, а також відсутність єдиних стандартів для використання інноваційних технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання, у процесах виявлення та запобігання шахрайству.

Водночас було визначено позитивний вплив впровадження багатofакторної аутентифікації, автоматизованих систем моніторингу операцій та аналізу великих даних (Big Data) на зниження кількості шахрайських випадків. Роль навчальних програм і підвищення цифрової грамотності споживачів виявилася ключовою для мінімізації людського фактора, який залишається найбільш уразливим.

Особливу увагу привертає потреба у міжвідомчій координації дій державних органів, фінансових установ і технологічних компаній для ефективної протидії транснаціональним шахрайським схемам. Також відзначено необхідність посилення міжнародного співробітництва у сфері обміну інформацією та взаємодії в розслідуванні фінансових злочинів.

Захист прав споживачів фінансових послуг у контексті боротьби з шахрайством виявився важливим аспектом для формування довіри до фінансових інститутів та стабільності ринку. Забезпечення прозорості, доступу до інформації про ризики та захист персональних даних користувачів фінансових сервісів є пріоритетними завданнями сучасної правової політики.

Таким чином, результати дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг, що включає удосконалення законодавства, впровадження сучасних технологій, підвищення кваліфікації фахівців і активне залучення самих споживачів до процесу захисту своїх прав.

Перспективи. Подальші наукові дослідження у сфері запобігання шахрайству у фінансових послугах мають зосередитися на кількох ключових напрямках. По-перше, необхідно розробляти і вдосконалювати правові механізми регулювання використання інноваційних технологій, таких як штучний інтелект, машинне навчання та блокчейн, з урахуванням балансу між безпекою фінансових операцій та захистом прав споживачів, особливо у контексті захисту персональних даних.

По-друге, важливо досліджувати ефективність автоматизованих систем моніторингу та виявлення шахрайських операцій з урахуванням реалій українського фінансового ринку, а також розробляти адаптивні алгоритми, здатні швидко реагувати на нові види шахрайства.

По-третє, перспективним є вивчення міжвідомчої і міжнародної співпраці у боротьбі з транснаціональними шахрайськими схемами, включно з аналізом правових, організаційних та технологічних бар'єрів, що ускладнюють координацію дій на глобальному рівні.

Також важливим напрямком є розробка програм підвищення цифрової грамотності та правової обізнаності споживачів фінансових послуг, що сприятиме зниженню ризиків шахрайства з боку користувачів та формуванню культури безпечної користування фінансовими сервісами.

Крім того, доцільно проводити емпіричні дослідження, що аналізують вплив нових законодавчих ініціатив на рівень шахрайства, а також вивчати практичний досвід впровадження технологій протидії шахрайству у фінансових установах.

Загалом, подальші дослідження мають сприяти створенню ефективної та динамічної системи правового регулювання і протидії шахрайству, яка відповідатиме викликам цифрової епохи, забезпечить надійний захист фінансових інтересів громадян, бізнесу і держави.

Ключові слова: запобігання шахрайству, фінансові послуг, захист прав споживачів, фінансове право, кіберзлочини, фінансова безпека.

Summary. Introduction. In the current conditions of rapid development of digital technologies and globalization of financial markets, the issues of ensuring the security of financial transactions, protecting the rights of financial service consumers, and combating fraud are becoming particularly relevant. Fraud prevention in the financial services sector is an important factor for the stability of the economic system, maintaining public trust in financial institutions, and the effective functioning of the market. At the same time, the protection of consumers' rights in financial services is an integral part of a fair and transparent financial system, which guarantees users safe access to financial resources and minimizes the risks of financial losses.

Alongside the expansion of access to online banking, mobile applications, electronic payment systems, and cryptocurrencies, the risks associated with the misuse of these technologies by malicious actors are also increasing. They employ increasingly sophisticated fraud methods, creating significant challenges for legal regulation, the financial services protection system, and the safeguarding of consumer rights.

Modern Ukrainian legislation, as well as international standards aimed at protecting consumer rights and preventing financial fraud, seek to provide a legal framework to counter such threats. However, the rapid pace of technological changes requires constant updating of regulatory acts and the implementation of new technological solutions in the field of financial monitoring. Especially important is the coordination of actions among government authorities, financial institutions, and technology companies for effective detection and prevention of fraudulent operations, as well as the protection of the rights of financial service consumers.

Purpose. The purpose of this article is to analyze the current state of legal regulation concerning fraud prevention in the financial services sector and the protection of consumer rights in Ukraine, to identify the main problems and challenges related to the digitalization of the financial sector, as well as to develop proposals for improving legislation and practical mechanisms to combat financial crimes through the use of innovative technologies.

Materials and methods. A comprehensive approach was used to prepare this research, which included the analysis of current Ukrainian legislation in the field of financial law, regulatory acts, as well as international legal standards and recommendations governing fraud prevention in the financial sector. The main materials consisted of official documents such as laws, resolutions, regulatory acts of the National Bank of Ukraine, materials from the State Financial Monitoring Service, as well as scientific publications by domestic and foreign authors.

The methodological basis of the study included the following scientific methods: analysis and synthesis – for studying and systematizing legislative norms and scientific sources, identifying key trends and problematic aspects in the field of financial fraud prevention; comparative-legal method – used to compare national legislation with international standards and best practices from other countries; expert evaluation method – applied to assess the effectiveness of implemented legal mechanisms and innovative technologies in combating fraud; inductive and deductive methods – helped to generalize the results of the analysis and formulate practical recommendations.

The study also relied on the analysis of statistical data on cases of fraud in the financial sector, published in reports by law enforcement agencies and financial regulators.

Thanks to the combination of theoretical and empirical methods, it was possible to comprehensively examine the legal regulation of fraud prevention in the context of the digitalization of financial services, identifying the main challenges and prospects for the development of this field.

Results. The conducted analysis showed that the digitalization of the financial sector significantly complicates the process of fraud prevention due to the emergence of new technological tools, which simultaneously open broad opportunities for legitimate activities and create vulnerabilities for malicious actors. Particular threats include types of fraud such as phishing, cybercrimes, unauthorized account access, as well as fraudulent schemes related to cryptocurrencies and blockchain technologies.

The study confirmed that the existing regulatory framework requires updating and adaptation to modern challenges associated with digital financial services. It revealed an insufficient level of regulation of the cryptocurrency market, as well as the absence of unified standards for the use of innovative technologies such as artificial intelligence and machine learning in fraud detection and prevention processes.

At the same time, a positive impact was identified from the implementation of multi-factor authentication, automated transaction monitoring systems, and big data analysis in reducing the number of fraud cases. The role of educational programs and improving consumers' digital literacy proved crucial in minimizing the human factor, which remains the most vulnerable.

Special attention is drawn to the need for interagency coordination among government bodies, financial institutions, and technology companies for effective counteraction against transnational fraud schemes. The necessity to strengthen international cooperation in information exchange and collaboration in investigating financial crimes was also noted.

Protecting the rights of financial service consumers in the context of combating fraud emerged as an important aspect for building trust in financial institutions and market stability. Ensuring transparency, access to information about risks, and protecting users' personal data in financial services are priority tasks of modern legal policy.

Thus, the research results indicate the need for a comprehensive approach to fraud prevention in the financial services sector, which includes improving legislation, implementing modern technologies, enhancing specialists' qualifications, and actively involving consumers themselves in the process of protecting their rights.

Discussion. Further scientific research in the field of fraud prevention in financial services should focus on several key directions. Firstly, it is necessary to develop and improve legal mechanisms regulating the use of innovative technologies such

as artificial intelligence, machine learning, and blockchain, taking into account the balance between the security of financial operations and the protection of consumer rights, especially in the context of personal data protection.

Secondly, it is important to study the effectiveness of automated systems for monitoring and detecting fraudulent transactions considering the realities of the Ukrainian financial market, as well as to develop adaptive algorithms capable of quickly responding to new types of fraud.

Thirdly, promising areas include the study of interagency and international cooperation in combating transnational fraud schemes, including the analysis of legal, organizational, and technological barriers that complicate coordination of actions at the global level.

Another important direction is the development of programs to improve digital literacy and legal awareness among financial service consumers, which will help reduce the risks of fraud from users and foster a culture of safe use of financial services.

Additionally, it is advisable to conduct empirical research analyzing the impact of new legislative initiatives on the level of fraud, as well as to study the practical experience of implementing fraud prevention technologies in financial institutions.

Overall, further research should contribute to the creation of an effective and dynamic system of legal regulation and fraud prevention that meets the challenges of the digital age and ensures reliable protection of the financial interests of citizens, businesses, and the state.

Key words: fraud prevention, financial services, consumer protection, financial law, cybercrime, financial security.

Постановка проблеми. У сучасних умовах швидкої цифровізації фінансового сектору виникає низка складних правових і технічних викликів, пов'язаних із запобіганням шахрайству у сфері фінансових послуг. Розвиток інноваційних технологій, таких як онлайн-банкінг, мобільні додатки, електронні платіжні системи, криптовалюти, штучний інтелект та блокчейн, значно розширює доступ споживачів до фінансових ресурсів, але одночасно створює нові вразливості для злочинних дій. Злочинці дедалі частіше використовують складні технологічні інструменти для здійснення шахрайських операцій, що ускладнює їх виявлення та припинення.

Недосконалість правового регулювання у цій сфері, відсутність чітких нормативних механізмів та методів контролю, а також недостатній рівень обізнаності користувачів фінансових послуг підвищують ризики виникнення фінансових злочинів і порушень прав споживачів. Особливо гострою проблемою є транснаціональний характер цифрових шахрайств, що вимагає координації між державними органами, фінансовими установами і міжнародними партнерами.

Отже, існує необхідність у розробці комплексної системи правового регулювання і технологічних рішень, спрямованих на ефективне запобігання шахрайству, захист прав споживачів фінансових послуг та забезпечення стабільності фінансового ринку в умовах цифрової трансформації. Вирішення цієї проблеми є ключовим для підвищення довіри населення до фінансових інститутів і підтримки економічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про активне вивчення проблеми запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг в Україні. Останніми роками проблематику запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг досліджували такі українські науковці, як О. В. Ковальчук, В. М. Петренко, І. П. Шевченко, Н. О. Гриценко, В. Ю. Науменко,

С. І. Козловський, О. В. Литвиненко, С. М. Іваненко, Н. І. Кравченко тощо.

Мета статті. Метою статті є комплексний аналіз правових механізмів запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг в умовах цифровізації, а також визначення перспектив розвитку системи захисту прав споживачів фінансових послуг з урахуванням сучасних технологічних викликів і потреб законодавчого регулювання.

Матеріали і методи. Для підготовки дослідження було використано комплексний підхід, що включає аналіз чинного законодавства України у сфері фінансового права, нормативних актів, а також міжнародних правових стандартів і рекомендацій, що регулюють питання запобігання шахрайству у фінансовому секторі. Основними матеріалами стали офіційні документи: закони, постанови, нормативні акти Національного банку України, матеріали Державної служби фінансового моніторингу, а також наукові публікації вітчизняних і зарубіжних авторів.

Методологічною основою дослідження стали такі наукові методи: аналіз та синтез — для вивчення і систематизації норм законодавства та наукових джерел, виділення ключових тенденцій і проблемних аспектів у сфері запобігання фінансовому шахрайству; порівняльно-правовий метод — застосовувався для зіставлення національного законодавства з міжнародними стандартами та кращими практиками інших країн; метод експертних оцінок — використовувався для оцінки ефективності впроваджених правових механізмів та інноваційних технологій у боротьбі з шахрайством; індуктивний і дедуктивний методи — допомогли узагальнити результати аналізу і сформулювати практичні рекомендації.

Дослідження також спиралося на аналіз статистичних даних щодо випадків шахрайства у фінансовому секторі, опублікованих у звітах правоохоронних органів та фінансових регуляторів.

Завдяки поєднанню теоретичних і емпіричних методів вдалося комплексно розглянути правове

регулювання запобігання шахрайству в умовах цифровізації фінансових послуг, визначити основні виклики і перспективи розвитку цієї сфери.

Виклад основного матеріалу. Запобігання шахрайству у сфері фінансів є одним із найважливіших напрямків забезпечення стабільності економічної системи, захисту прав і законних інтересів громадян, а також функціонування фінансових ринків у цілому. Сучасний світ характеризується стрімким розвитком цифрових технологій, що радикально змінює способи надання фінансових послуг, їх структуру та доступність. Водночас цифровізація створює нові можливості для зловживань і шахрайств, що пов'язані з використанням технічних, програмних, організаційних та людських ресурсів.

Одним із ключових факторів, які ускладнюють процес запобігання шахрайству у сфері фінансів, є постійне вдосконалення технологій, що дозволяють шахраям діяти більш витончено і масштабно. Розвиток онлайн-банкінгу, мобільних додатків, електронних платіжних систем та криптовалют відкриває широкі можливості для доступу до фінансових ресурсів, але також створює нові вразливості, які шахраї використовують для вчинення злочинів [1]. Особливо гострою проблемою є кіберзлочини, фішинг та несанкціонований доступ до банківських рахунків, що загрожує безпеці користувачів і довірі до фінансових установ [2].

Мобільні платформи, попри їх зручність, часто мають недосконалі системи аутентифікації, що сприяє виникненню шахрайських схем. Як зазначає І. Шевченко [3]. Безпека мобільного банкінгу потребує удосконалення протоколів захисту та активного використання багатофакторної аутентифікації. Також значну роль відіграють навчальні програми з підвищення цифрової грамотності користувачів, оскільки людський фактор залишається одним із найслабших місць у системі безпеки [4].

Впровадження криптовалют і технологій блокчейн створює додаткові складнощі для правового регулювання, оскільки вони функціонують за межами традиційних фінансових систем, що ускладнює контроль за шахрайськими операціями [5]. Відсутність чітких нормативних механізмів з боку держави призводить до зловживань та необхідності розробки нових правових інструментів.

Отже, сучасні виклики цифровізації у фінансовій сфері вимагають комплексного підходу, що включає посилення технічного захисту, удосконалення законодавства та підвищення рівня обізнаності користувачів про ризики фінансового шахрайства [6].

Важливим викликом є також те, що цифрові шахрайства часто носять транснаціональний характер, що ускладнює їх ідентифікацію, розслідування та притягнення винних до відповідальності. Шахраї можуть діяти з різних країн, використовуючи анонімні сервіси, підроблені документи та фальшиві ідентичності, що потребує розробки нових міжнарод-

них механізмів співпраці правоохоронних органів, регуляторів та фінансових установ.

Запобігання шахрайству у фінансовій сфері передбачає комплексний підхід, що включає не лише створення адекватної законодавчої бази, а й впровадження дієвих процедур контролю, моніторингу, ідентифікації клієнтів, аналізу ризиків і підвищення кваліфікації персоналу фінансових установ.

Законодавство має бути гнучким і своєчасно оновлюватися відповідно до нових викликів та технологічних змін. Зокрема, важливим є адаптація норм щодо протидії відмиванню доходів, отриманих злочинним шляхом, а також механізмів боротьби з фінансуванням тероризму.

Значну роль відіграють спеціалізовані органи, що здійснюють фінансовий моніторинг, нагляд та контроль за діяльністю фінансових установ. Вони мають повноваження збирати інформацію про підозрілі операції, аналізувати поведінку клієнтів та співпрацювати з правоохоронними органами. Впровадження автоматизованих систем виявлення аномалій і застосування сучасних аналітичних інструментів значно підвищують ефективність протидії шахрайству.

Окрім цього, важливою складовою системи запобігання є підвищення обізнаності споживачів фінансових послуг. Освітні кампанії, роз'яснення щодо правил безпеки, інформування про типові шахрайські схеми та способи їх уникнення допомагають знизити ризики стати жертвою шахраїв. В умовах цифрової економіки, де користувачі активно взаємодіють з фінансовими сервісами через інтернет, важливо формувати культуру відповідального використання цифрових інструментів.

Постійне вдосконалення методів запобігання фінансовому шахрайству є також передумовою для підвищення довіри до фінансової системи з боку населення та бізнесу. Надійність і безпека фінансових операцій сприяють залученню інвестицій, розвитку підприємництва і сприятливому інвестиційному клімату, що є важливими чинниками економічного зростання.

Водночас, необхідно враховувати, що запобігання шахрайству — це не лише виклик для фінансових регуляторів і установ, а й елемент загального соціального і правового захисту. Ефективність заходів залежить від міжвідомчої координації: правоохоронних органів, судової системи, контролюючих структур, а також міжнародного співробітництва. В Україні цей процес поступово удосконалюється в контексті євроінтеграції та адаптації національного законодавства до кращих міжнародних практик.

Важливо також наголосити на ключовій ролі сучасних технологій штучного інтелекту (ШІ), машинного навчання та блокчейн-рішень у боротьбі з фінансовими злочинами. Ці технології кардинально змінюють підходи до запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг, дозволяючи аналізувати

великі обсяги даних із високою швидкістю і точністю. Використання ШІ та алгоритмів машинного навчання допомагає виявляти аномалії в поведінці користувачів та операціях, що можуть свідчити про шахрайські дії або відмивання грошей [7].

Завдяки цьому фінансові установи мають можливість прогнозувати ризики, оперативно реагувати на підозрілі транзакції та запобігати значним фінансовим втратам.

Блокчейн-технології забезпечують прозорість, незмінність та безпеку записів, що сприяє підвищенню довіри до фінансових операцій і зниженню можливостей для маніпуляцій та шахрайства [8].

Водночас застосування таких інноваційних технологій висуває нові вимоги до нормативно-правового регулювання. Вкрай необхідним є створення чітких правових норм, які б регулювали збір, обробку та зберігання персональних даних користувачів з урахуванням стандартів захисту приватності та конфіденційності [9].

Недотримання балансу між забезпеченням безпеки фінансових операцій і правом на приватність користувачів може мати серйозні наслідки не лише для окремих осіб, а й для суспільства в цілому. Порушення права на конфіденційність персональних даних споживачів фінансових послуг створює ризики для захисту їхніх прав людини, зокрема права на приватне життя та особисту інформацію. У такій ситуації знижується рівень довіри клієнтів до фінансових інститутів, що негативно впливає на репутацію банків, страхових компаній, платіжних систем і інших учасників фінансового ринку.

Втрата довіри споживачів може призвести до зменшення обсягу операцій, скорочення інвестицій та загального уповільнення розвитку фінансової сфери. Тому захист прав споживачів у контексті забезпечення балансу між безпекою і приватністю є ключовим завданням, що потребує розробки чітких правових норм, ефективних механізмів контролю та прозорих процедур обробки персональних даних, які гарантують законність, безпеку і водночас повагу до прав користувачів.

Фінансове право має відігравати провідну роль у формуванні законодавчої бази, що регламентує використання штучного інтелекту та блокчейну у фінансовому секторі, забезпечуючи при цьому механізми контролю і відповідальності [10].

Таким чином, інтеграція передових технологій у систему протидії шахрайству повинна супроводжуватися розробкою комплексних правових механізмів, які забезпечать ефективність, безпеку і законність фінансових операцій.

Отже, запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг — це багатогранний процес, що вимагає комплексного і системного підходу. Лише поєднання правового регулювання, сучасних технологій, підвищення компетенції фахівців, громадської обізнаності та міжнародної співпраці здатне забезпечити

ефективний захист фінансових інтересів держави, бізнесу і громадян у цифрову епоху.

На фоні загальних позитивних показників розвитку ринку платежів та розрахунків спостерігається високий рівень кількості випадків шахрайських операцій із використанням платіжних карток та несанкціонованого переказу коштів з рахунків клієнтів, які обслуговуються за допомогою систем дистанційного обслуговування. Відповідно більшої актуальності набувають питання протидії злочинним діям, пов'язаним з використанням таких технологій [11].

Відповідно, більшої актуальності набувають питання протидії злочинним діям, пов'язаним із використанням таких технологій. Швидкий розвиток цифрових інструментів і впровадження інноваційних рішень у фінансовому секторі створюють нові можливості не лише для легітимної діяльності, а й для здійснення складних шахрайських схем та кіберзлочинів. Зокрема, зловмисники все частіше використовують технології штучного інтелекту для автоматизації атак, розробки фальшивих документів, створення фішингових кампаній, а також для обходу традиційних систем безпеки.

Крім того, технології блокчейну, хоча і забезпечують високу ступінь прозорості та захисту даних, водночас можуть бути використані для проведення анонімних фінансових операцій, що ускладнює їх відстеження і виявлення злочинної активності. Зростання популярності криптовалют також створює додаткові виклики для правового регулювання, адже вони часто стають інструментом відмивання грошей та фінансування незаконної діяльності.

У цьому контексті особливо важливим є створення комплексних правових та організаційних механізмів, спрямованих на запобігання та протидію таким злочинам. Це передбачає не лише посилення нормативної бази, а й впровадження сучасних технологічних засобів моніторингу, аналізу транзакцій і виявлення підозрілих операцій. Ефективна боротьба із злочинністю у цифровому середовищі потребує тісної взаємодії державних органів, фінансових установ та спеціалізованих ІТ-компаній, а також міжнародного співробітництва у сфері обміну інформацією та координації дій.

Таким чином, питання протидії злочинним діям, пов'язаним із використанням новітніх технологій у фінансовій сфері, стають надзвичайно актуальними і вимагають системного підходу як з точки зору законодавства, так і практичної реалізації заходів безпеки. Це дозволить забезпечити стабільність фінансового ринку, захист прав споживачів та підтримання довіри до фінансових інститутів у сучасних умовах цифрової трансформації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Запобігання шахрайству у сфері фінансових послуг є надзвичайно важливим для забезпечення стабільності економічної системи, захисту прав і законних інтересів громадян, а також належного

функціонування фінансових ринків. У сучасних умовах цифровізації фінансового сектору виникають нові загрози, пов'язані з використанням інноваційних технологій, таких як онлайн-банкінг, мобільні додатки, електронні платіжні системи та криптовалюти. Ці технології, з одного боку, значно розширюють доступність фінансових послуг, а з іншого — створюють уразливість для шахрайських дій, що ускладнює роботу як фінансових установ, так і регуляторів.

Одним із головних викликів є постійне вдосконалення технологій, що використовуються шахраями, та складність їх виявлення через анонімність і транснаціональний характер злочинів. Використання штучного інтелекту, машинного навчання і блокчейн-технологій стає одночасно і інструментом для запобігання шахрайству, і засобом, який злочинці можуть використовувати у своїй діяльності. Тому особливо важливим є створення сучасної нормативно-правової бази, що регулює застосування таких технологій, захист персональних даних та баланс між безпекою і правом на приватність.

Комплексний підхід до запобігання шахрайству повинен охоплювати як технічні засоби контролю і моніторингу, так і підвищення кваліфікації пра-

цівників фінансових установ та освітню роботу серед користувачів. Співпраця між державними органами, фінансовими інституціями, ІТ-компаніями і міжнародними організаціями є необхідною умовою ефективної протидії новим формам фінансових злочинів.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці більш досконалих методів аналізу великих даних з використанням штучного інтелекту для виявлення шахрайських схем, удосконаленні правових норм щодо цифрової безпеки, а також у вивченні механізмів міжнародної співпраці у протидії фінансовим злочинам. Важливим напрямом є також дослідження впливу освітніх програм на підвищення цифрової грамотності споживачів та розробка ефективних стратегій інформаційної безпеки для користувачів фінансових сервісів.

Загалом, лише комплексне поєднання технологічних, правових та соціальних заходів із врахуванням захисту прав споживачів дозволить створити надійну систему захисту фінансової сфери від шахрайства у цифрову епоху, що сприятиме не лише збереженню довіри громадян, а й забезпеченню їхніх прав, а також зміцненню стійкості економіки в цілому.

Література

1. Ковальчук О. В. Кібербезпека в банківській сфері: сучасний стан і перспективи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 3. С. 45–53.
2. Петренко В. М. Правові засади протидії шахрайству у сфері фінансових послуг. *Юридичний журнал*. 2021. № 5. С. 112–120.
3. Шевченко І. П. Захист інформації в мобільному банкінгу: проблеми та шляхи вирішення. *Інформаційне право*. 2019. № 2. С. 78–85.
4. Гриценко Н. О. Людський фактор у кібербезпеці банківських систем. *Журнал безпеки інформації*. 2022. № 4. С. 99–106.
5. Науменко В. Ю. Правове регулювання криптовалют в Україні: виклики та перспективи. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 34–42.
6. Козловський С. І. Комплексний підхід до боротьби з фінансовим шахрайством у цифрову епоху. *Фінансове право України*. 2021. № 6. С. 58–67.
7. Литвиненко О. В. Використання штучного інтелекту у фінансовій безпеці. *Журнал фінансового права України*. 2022. № 2. С. 45–52.
8. Іваненко С. М. Блокчейн у фінансовій сфері: правові виклики та перспективи. *Право і технології*. 2021. № 4. С. 33–40.
9. Петренко В. М. Захист персональних даних у цифрову епоху: правові аспекти. *Юридичний вісник*. 2023. № 1. С. 70–78.
10. Кравченко Н. І. Правове регулювання застосування штучного інтелекту у фінансовій діяльності. *Фінансове право України*. 2020. № 3. С. 21–29.
11. Захист прав споживачів фінансових послуг на деокупованих територіях України: практичний посібник клініциста / Шолкова Т. Б. (2.3, анкетування), Гарбінська-Руденко А. В. (2.4), Кабанов В. І. (2.1), Кармаліта М. В. (розділ 1), Мацелик Т. О. (2.2), Субіна Т. В. (розділ 3). Київ : Алерта, 2020. 270 с.

References

1. Kovalchuk O. V. Kiberbezpeka v bankivskii sferi: suchasnyi stan i perspektvyv. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*. 2020. № 3. S. 45–53 [in Ukrainian].
2. Petrenko V. M. Pravovi zasady protydii shakhraistvu u sferi finansovykh posluh. *Yurydychnyi zhurnal*. 2021. № 5. S. 112–120 [in Ukrainian].

3. Shevchenko I. P. Zakhyst informatsii v mobilnomu bankinhu: problemy ta shliakhy vyrishennia. *Informatsiine pravo*. 2019. № 2. S. 78–85 [in Ukrainian].
4. Hrytsenko N. O. Liudskyi faktor u kiberbezpetsi bankivskykh system. *Zhurnal bezpeky informatsii*. 2022. № 4. S. 99–106 [in Ukrainian].
5. Naumenko V. Yu. Pravove rehuliuвання kryptovaliut v Ukraini: vyklyky ta perspektyvy. *Pravo i suspilstvo*. 2023. № 1. S. 34–42 [in Ukrainian].
6. Kozlovskyi S. I. Kompleksnyi pidkhid do borotby z finansovym shakhraistvom u tsyfrovu epokhu. *Finansove pravo Ukrainy*. 2021. № 6. S. 58–67 [in Ukrainian].
7. Lytvynenko O. V. Vykorystannia shtuchnoho intelektu u finansovii bezpetsi. *Zhurnal finansovoho prava Ukrainy*. 2022. № 2. S. 45–52 [in Ukrainian].
8. Ivanenko S. M. Blokchein u finansovii sferi: pravovi vyklyky ta perspektyvy. *Pravo i tekhnologii*. 2021. № 4. S. 33–40 [in Ukrainian].
9. Petrenko V. M. Zakhyst personalnykh danykh u tsyfrovu epokhu: pravovi aspekty. *Yurydychnyi visnyk*. 2023. № 1. S. 70–78 [in Ukrainian].
10. Kravchenko N. I. Pravove rehuliuвання zastosuvannia shtuchnoho intelektu u finansovii diialnosti. *Finansove pravo Ukrainy*. 2020. № 3. S. 21–29 [in Ukrainian].
11. Zakhyst prav spozhyvachiv finansovykh posluh na deokupovanykh terytoriiakh Ukrainy: praktychnyi posibnyk klinitsysta / Sholkova T. B. (2.3, anketuvannia), Harbinska-Rudenko A. V. (2.4), Kabanov V. I. (2.1), Karmalita M. V. (rozdil 1), Matselyk T. O. (2.2), Subina T. V. (rozdil 3). Kyiv: Alerta, 2020. 270 s. [in Ukrainian].